

طرح های پژوهشی موسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران

لطفا فرم زیر را برای هر طرح بطور جداگانه تکمیل نمایید و به همراه نامه رسمی به معاونت پژوهشی موسسه ملی ارسال نمایید.

موسسه ملی تحقیقات سلامت	نام سازمان/واحد سفارش دهنده
	نام، تلفن و ایمیل فرد مسئول در سازمان/واحد سفارش دهنده
تدوین پروتکل پیمایش بررسی شیوع مصرف الکل در ایران	عنوان طرح
<p>مصرف مشروبات الکلی یکی از مهم ترین مشکلات بهداشتی است که اکثر کشورهای جهان از جمله ایران به نوعی با آن مواجه می باشند. در یک دهه گذشته الکل رتبه ۴ ناتوانی را به خود اختصاص داده است و نشان داده شده که مصرف الکل همبستگی بالایی با بیماری های سرطان، بیماری های قلبی و عروقی، بیماری های دستگاه گوارش، تصادفات، و خشونت همراه بوده است. بسیاری از جامعه شناسان و محققان علوم رفتاری به رابطه منطقی مشروبات الکلی و توسعه جرم و ناهنجاری های اجتماعی دست یافته اند. مصرف الکل حتی به صورت تفننی آن، علاوه بر تقویت زمینه اعتیاد به این ماده در فراهم کردن زمینه وابستگی و اعتیاد هم زمان به مواد مخدر نیز بسیار موثر است که این امر گرایش به درمان و قطع مصرف را بیش از پیش دشوار می سازد. اختلالات خلقی اعم از افسردگی های خفیف و شدید، اختلالات اضطرابی مانند اضطراب های فراگیر و حمله های اضطرابی شدید و همچنین اختلالات جنسی، پرخاشگری و بیماری هایی همچون نارسایی کبد، کلیه و.. از عمده عوارض مصرف دراز مدت الکل است. همچنین قطع مصرف مشروبات الکلی ضمن وجود عوارض بسیار آن، دشوارتر از برخی مواد مخدر می باشد.</p> <p>تا کنون برآورد مناسبی از شیوع مصرف الکل در کشور نشده است و به نظر می رسد شیوع مصرف الکل در کشور رو به افزایش می باشد. با توجه به تصویب برنامه ملی پیشگیری، مقابله، درمان، کاهش آسیب و باز توانی مصرف الکل در سال ۱۳۹۶ و ابلاغ وزیر در خصوص اجرای آن لازم است که ابتدا شیوع مصرف الکل و وضعیت مصرف آن در گروه های مختلف بررسی و تعیین گردد.</p>	معرفی موضوع و اهمیت آن
اهداف اصلی و ویژه پیمایش بررسی شیوع مصرف الکل در ایران شامل موارد زیر می باشند: هدف اصلی:	اهداف مورد نظر طرح
تعیین شیوع مصرف الکل در افراد ۱۵ تا ۶۴ ساله ایرانی در سال ۱۳۹۶ اهداف اختصاصی:	
<ol style="list-style-type: none"> ۱. تعیین شیوع مصرف الکل در افراد ۱۵ تا ۶۴ سال به تفکیک مشخصات جمعیتی (تفکیک استانی مورد نیاز می باشد) ۲. تعیین همبستگی بین مشخصات جمعیتی با مصرف الکل ۳. تعیین مقدار مصرف الکل در مصرف کننده گان ۱۵ تا ۶۴ ساله ۴. تعیین گروه های در معرض خطر مصرف الکل 	
پروتکل اجرای پیمایش باید در برگزیده ی موارد زیر باشد:	خروجی های مورد انتظار طرح
۱. ضرورت انجام پیمایش	
<ul style="list-style-type: none"> • مخاطبان پیمایش مشخص باشد. • پیام های پیمایش برای مخاطبان روشن باشد. • سؤالات پیمایش روشن و ضرورت پاسخ به این سؤالات به خوبی توضیح داده شده باشد. • فرضیاتی که به کمک داده های پیمایش امکان ارزیابی آنها وجود خواهد داشت، ذکر شده باشد. 	
۲. پرسش نامه	
<ul style="list-style-type: none"> • سؤالات پرسش نامه با تکیه بر مبانی نظری و علمی قابل دفاع طراحی شده باشد. • تمام سؤالات پرسش نامه، با توجه به سؤالات پیمایش شفاف، منطقی و قابل دفاع باشد. • بر مبنای نتایج پیش آزمایی، شواهد کافی برای validity, reliability, و feasibility پرسش نامه 	

ارائه شده باشد.

- پرسش‌نامه از یک چارچوب (Format) مناسب برخوردار باشد.
- برای پرسش‌نامه راهنمای پرسش‌گری تدوین شده باشد.
- Validation rules و قواعد Crosscheck برای سؤالات پرسش‌نامه تعریف شده باشد.
- قواعد استفاده از پرسش‌نامه در زبان‌ها و قومیت‌های مختلف، به منظور قابل مقایسه کردن نتایج آن، تدوین شده باشد.

۳. نمونه و نمونه‌گیری

- مشخصات خانوار یا فردی که به عنوان نمونه از آن داده اخذ خواهد شد، ذکر شده باشد.
- روش نمونه‌گیری بر مبنای منابع معتبر علمی مشخص شده باشد.
- حجم نمونه بر اساس روش‌های ذکر شده در منابع معتبر علمی محاسبه شده باشد.
- چارچوب نمونه‌گیری با ذکر شواهد کافی در مورد در برگرفتن همه‌ی گروه‌های اجتماعی هدف پیمایش مشخص شده باشد.
- آدرس نمونه‌ها، با توجه به روش نمونه‌گیری، حجم نمونه و چارچوب نمونه‌گیری مشخص شده باشد.
- مجوزهای لازم از مراجع قانونی و امنیتی برای نمونه‌گیری اخذ شده باشد.
- فرآیند شناسایی نمونه و جمع‌آوری داده، از هنگام جست و جو برای یافتن آدرس تا کامل کردن پرسش‌نامه، به دقت و با ذکر جزئیات، طراحی شده باشد.

۴. پرسش‌گری/مصاحبه

- تکنیک‌های پرسش‌گری، با توجه به ماهیت پرسش‌نامه، شرح داده شده باشد.
- روش کار با ابزار ثبت داده، اعم از پرسش‌نامه‌ی کاغذی یا الکترونیک، به دقت توضیح داده شده باشد.
- در مورد ضرورت هدیه دادن به پاسخ‌گو بحث، و در صورت نیاز، هدیه‌ی مناسب مشخص شده باشد.

۵. تضمین کیفیت

- جزئیات نظارت حضوری، با توجه به موارد زیر، مشخص شده باشد.
 - سطوح نظارت
 - چک لیست نظارت برای هر سطح
 - ویژگی‌های ناظر
 - تواتر نظارت
 - روش ثبت داده‌های نظارت (الکترونیک یا کاغذی)
 - روش آنالیز داده‌های نظارت
 - روش اقدام بر مبنای نتایج آنالیز داده‌های نظارت
- پروتکل پرسش‌گری مجدد، به منظور تعیین روایی و پایایی مطالعه‌ی انجام گرفته و با توجه به دو روش زیر، تدوین شده باشد.
 - پرسش‌گری مجدد گزیده‌ای از سؤالات پرسش‌نامه که در صورت باز پرسیدن، نتایج یا پاسخ‌های یکسان از آنها مورد انتظار است. در این شیوه باید موارد زیر مشخص شده باشد:
 - پرسش‌نامه‌ی پرسش‌گری مجدد
 - حجم نمونه برای پرسش‌گری مجدد
 - روش انتخاب نمونه برای پرسش‌گری مجدد
 - روش پرسش‌گری مجدد: حضوری یا تلفنی
 - روش آنالیز داده‌های حاصل از پرسش‌گری مجدد
 - زمان آنالیز: در جریان جمع‌آوری داده یا پس از جمع‌آوری داده
 - روش اقدام در مورد نتایج حاصل از آنالیز داده‌های پرسش‌گری مجدد
 - پرسش‌گری مجدد با پرسش‌نامه‌ی کامل: در این شیوه باید موارد زیر مشخص شده باشد:
 - حجم نمونه برای پرسش‌گری مجدد
 - روش انتخاب نمونه برای پرسش‌گری مجدد
 - روش آنالیز داده‌های حاصل از پرسش‌گری مجدد با پرسش‌نامه‌ی کامل
- روش‌های آنالیز داده‌های جمع‌آوری شده، در جریان جمع‌آوری داده، به منظور ارزیابی کیفیت

داده‌های جمع‌آوری شده، با توجه به موارد زیر مشخص شده باشد:

- محاسبه‌ی میزان ناپاسخی
- کنترل کیفیت آماری **Statistical Quality Control**
- تکنیک‌های کنترل آماری که به کار گرفته خواهد شد.
- تواتر و زمان انجام کنترل‌های آماری
- شیوه‌ی اقدام بر مبنای نتایج کنترل آماری
- مقایسه‌ی توزیع فراوانی داده‌های نمونه با جمعیت نظیر هرم سنی جنسی، سطح سواد و غیره
- روش تفسیر نتایج
- روش اقدام بر مبنای نتایج به دست آمده
- روش پایش پیشرفت مطالعه مشخص شده باشد.

۶. آنالیز داده‌ها

- روش‌های آماده سازی داده‌ها، با توجه به موارد زیر، مشخص شده باشد:
- روش‌های پاکسازی داده‌ها **Data Cleansing**
- روش اقدام در مورد داده‌های از قلم افتاده **Missing Data**
- روش وزن‌دهی به نمونه‌ها
- روش بررسی و گزارش کیفیت داده‌ها بر اساس کل داده‌ی جمع‌آوری شده، با توجه به موارد زیر، مشخص شده باشد:
- روش کنترل و گزارش **Representative** بودن نمونه
- روش کنترل و گزارش **Reliable** بودن داده‌های جمع‌آوری شده
- روش بررسی و گزارش **Nonresponse bias**
- مقایسه‌ی توزیع فراوانی متغیرهای دموگرافیک نمونه با جامعه
- سایر شاخص‌های کیفیت داده
- روش آنالیز توصیفی داده‌ها، با توجه به موارد زیر، توضیح داده شده باشد:
- تعریف شاخص‌ها و روش استخراج آنها از داده‌ها
- جداول توخالی
- نمودارها و نقشه‌ها
- روش آنالیز تحلیلی داده‌ها، با توجه به موارد زیر توضیح داده شده باشد:
- فرضیه‌ها
- روش‌های آماری که برای آنالیز تحلیلی به کار گرفته خواهد شد.

۷. گزارش مطالعه

چارچوبی که برای ارائه‌ی گزارش نهایی پیمایش مورد استفاده قرار خواهد گرفت مشخص شده باشد. این چارچوب می‌تواند در برگیرنده‌ی اجزای زیر باشد:

- خلاصه‌ی اجرایی
- تقدیر و تشکر
- لیست افراد درگیر در مطالعه با توجه به ساختار مطالعه
- پروتکل مطالعه
- گزارش اجرای پروتکل
- نتایج مطالعه که موارد زیر را شامل می‌شود:
- گزارش کیفیت داده‌ها
- گزارش توصیفی نمونه
- جداول، نمودارها و نقشه‌های آنالیز توصیفی
- نتایج آنالیز تحلیلی
- تفسیر و تحلیل نتایج
- نقاط قوت و ضعف مطالعه

<ul style="list-style-type: none"> • درس‌های آموخته شده • گزارش‌های قابل ارائه به مخاطبان اصلی مطالعه <p>۷. هزینه‌های مطالعه به تفکیک اقلام هزینه</p> <p>۸. زمان بندی انجام مطالعه</p> <p>زمان‌بندی انجام مطالعه، با استفاده از ابزارهای زیر، ارائه شده باشد:</p> <ul style="list-style-type: none"> • نمودار شبکه‌ی فعالیت‌های پیمایش Activity Network Diagram • نمودار گانت Gantt Chart <p>۹. ساختار اجرای مطالعه:</p> <p>ساختار اجرای مطالعه با توجه به موارد زیر مشخص شده باشد:</p> <ul style="list-style-type: none"> • سطوح اجرایی و مدیریتی مطالعه • تخصص‌های مورد نیاز برای اجرای پیمایش شامل: پرسش‌گر، ناظر، پشتیبان، مدیر، متخصصان اپیدمیولوژی، آمار و IT • ویژگی‌های افراد مورد نیاز در هر تخصص (Qualifications) • تعداد نیروی انسانی مورد نیاز در هر تخصص و در هر سطح • فرآیند به کارگیری افراد <p>۱۰. فناوری اطلاعات</p> <p>جزئیات امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری مورد نیاز برای مدیریت پیمایش و همچنین جمع‌آوری، تضمین کیفیت، انتقال، آنالیز و امنیت داده مشخص شده باشد.</p> <p>۱۱. ریسک‌های انجام پیمایش و شیوه‌ی کنترل آنها</p> <p>ریسک‌های انجام پیمایش احصا و شیوه‌های کنترل آنها مشخص شده باشد.</p> <p>۱۲. آموزش منابع انسانی</p> <p>برنامه‌ی آموزش تمام منابع انسانی پیش‌بینی شده در ساختار مطالعه، با توجه به مهارت‌های در نظر گرفته شده برای آنان، تدوین شده باشد. هر برنامه‌ی آموزشی باید در برگیرنده‌ی موارد زیر باشد:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ گروه هدف ○ استراتژی آموزش: مقصود آن است که مشخص شود که همه‌ی آموزش‌ها توسط یک تیم انجام خواهد گرفت یا اینکه افراد هر سطح توسط بالاتر از خود آموزش خواهند دید. ○ اهداف آموزش ○ مواد آموزش ○ برنامه‌ی آموزش ○ ارزیابی آموزش <p>۱۳. اطلاع رسانی عمومی برای انجام مطالعه</p> <p>جزئیات روش‌های اطلاع رسانی به جامعه، به منظور جلب مشارکت حداکثری آنان در جریان جمع‌آوری داده‌ها، مشخص شده باشد.</p> <p>۱۴. ملاحظات اخلاقی</p> <p>مهم‌ترین موارد نقض احتمالی حقوق پاسخ‌گویان و منابع انسانی درگیر در اجرای مطالعه شناسایی و روش تضمین حقوق آنان مشخص شده باشد.</p> <p>۱۵. انجام پایلوت</p> <p>پروتکل انجام مطالعه باید با حجم نمونه‌ی کم ولی به صورت کامل، در قالب مرحله‌ی پایلوت، اجرا و بر مبنای نتایج آن پروتکل اصلاح گردد. در نتیجه بدون اجرای این مرحله پروتکل نهایی تلقی نمی‌شود.</p>	<p>انتظارات از مجری در حین اجرای طرح</p>
<p>رعایت زمان‌بندی در ارائه گزارش‌های میانی شرکت در جلسات پایش طرح</p>	

<p>ارائه گزارش نهایی و مستندات به انضمام خلاصه کاربردی (۱-۳-۲۵) رعایت امانت و با ذکر دقیق منابع، حفظ محرمانگی اطلاعات، رعایت امانت و پرهیز از هرگونه سوگیری و تورش در یافته‌ها انتشار کلیه نتایج با نظارت و تأیید مؤسسه ملی تحقیقات سلامت انتشار نتایج طرح در مجلات علمی - پژوهشی توجیه نتایج طرح در قالب برگه حمایت طلبی (Advocacy paper) پس از پایان طرح تمام داده‌ها و مستندات مربوط به طرح در اختیار مؤسسه ملی تحقیقات سلامت قرار گیرد</p>	<p>انتظارات از مجری پس از اتمام طرح</p>
<p>سابقه اجرای مطالعات مشابه و مرتبط</p>	<p>ویژگی های انتخاب طرح دهندگان</p>
<p>مدت زمان برآورد شده برای انجام این مطالعه یکسال از تاریخ عقد قرارداد می باشد.</p>	<p>مدت زمان اجرای طرح</p>
<p>بودجه موردنیاز برای انجام این مطالعه میلیون ریال در نظر گرفته شده است.</p>	<p>سقف بودجه طرح</p>
<p>انجام پرسشگری پیمایش بررسی شیوع مصرف الکل در ایران در طرح دیگری انجام خواهد شد و جزو شرح خدمات مجری این طرح نخواهد بود.</p>	<p>سایر توضیحات</p>

***فرآیند بررسی، تصویب، عقد قرارداد و نظارت کیفی طرح های پژوهشی، بر اساس فرآیندهای تعریف شده در مؤسسه ملی تحقیقات سلامت انجام می پذیرد.*